

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Pomocy i Integracji
Społecznej
Zastępca Dyrektora
Bogumiła Dertkowska

DPS-I.055.17.2023.PM
Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

Szanowny Panie,
na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z petycją z dnia 21 listopada br. w sprawie utworzenia zasiłku wyrównującego, zróżnicowania poziomu programu 500+, uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.) pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zasada subsydiarności wyrażona w tym przepisie oznacza więc, że pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb. Instytucja ta ma zatem charakter pomocniczy w zakresie wsparcia osób w pokonywaniu życiowych trudności, a także dopełnia świadczenia, które prawnie zabezpieczone są przez inne systemy.

Osoby ubiegające się o pomoc z systemu pomocy społecznej powinny w pierwszej kolejności skorzystać z przyznanych im przez przepisy innych ustaw uprawnień, z własnych zasobów majątkowych (pieniężnych i niepieniężnych) oraz z własnych możliwości działania.

Jednocześnie należy podkreślić, że świadczenia z systemu pomocy społecznej co do zasady udziela się na wniosek osoby zainteresowanej. Sytuacja każdej osoby lub rodziny wymagającej wsparcia rozpatrywana jest indywidualnie, a pomoc powinna być dostosowywana do zdiagnozowanych potrzeb wynikających z trudnej sytuacji, w jakiej dana osoba lub rodzina się znajduje. W każdym przypadku, o tym czy dana osoba (rodzina) kwalifikuje się do otrzymania świadczeń z pomocy społecznej (oraz ich zakresu i formy) decyduje dyrektor (kierownik) ośrodka pomocy społecznej na podstawie informacji zebranych podczas wywiadu środowiskowego przeprowadzanego przez pracownika socjalnego.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej uzależnione jest od wysokości dochodu. Ustawa o pomocy społecznej jasno określa sposób w jaki ustalana jest kwota kryteriów dochodowych. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej kryteria dochodowe podlegają weryfikacji co 3 lata, z uwzględnieniem wyniku badań prognozy interwencji socjalnej. Badania prognozy interwencji socjalnej dokonuje Instytut Pracy i Spraw Socjalnych w oparciu

o rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 7 października 2005 r. w sprawie progu interwencji socjalnej (Dz. U. poz. 1762).

W roku, w którym przeprowadza się weryfikację, Rada Ministrów do dnia 15 maja przedstawia Radzie Dialogu Społecznego:

- 1) propozycję kwot kryteriów dochodowych;
- 2) informację o realizacji świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej za okres od poprzedniej weryfikacji, obejmującą liczbę świadczeniobiorców, liczbę świadczeń i ogólną kwotę wydatków na świadczenia.

Rada Dialogu Społecznego uzgadnia kryteria dochodowe w terminie do dnia 15 czerwca danego roku kalendarzowego. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego ogłasza zweryfikowane kryteria dochodowe oraz m.in. maksymalną kwotę zasiłku stałego, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, do dnia 15 lipca w roku, w którym przeprowadza się weryfikację.

W przypadku gdy Rada Dialogu Społecznego nie uzgodni w przewidzianym terminie kryteriów dochodowych, Rada Ministrów ustala nie niższe niż w przedstawionej propozycji kryteria dochodowe oraz ww. kwoty, w drodze rozporządzenia, w terminie do dnia 15 lipca danego roku.

Jednocześnie, jeśli w danym roku kalendarzowym kwota kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej i kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie będzie równa lub niższa minimum egzystencji, Rada Dialogu Społecznego może wystąpić do Rady Ministrów z wnioskiem o zweryfikowanie kwot kryteriów dochodowych.

Ostatnia weryfikacja kryteriów dochodowych w pomocy społecznej została przeprowadzona w 2021 r. Od 1 stycznia 2022 r. zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. poz. 1296) kryteria dochodowe wynoszą odpowiednio dla osoby samotnie gospodarującej – 776 zł, a dla osoby w rodzinie – 600 zł.

Odnosząc się do wskazanego w petycji postulatu, że „dochód do kryterium do pomocy na osobę we wspólnym czy odrębnym gospodarstwie domowym powinien być taki sam” należy zauważyć, że wprowadzenie ujednoczonej wysokości dochodu na osobę dla wszystkich typów gospodarstw domowych w rezultacie spowodowałoby, że osoby samotnie gospodarujące znalazłyby się w daleko gorszej sytuacji niż obecnie, a także w gorszej sytuacji niż osoby funkcjonujące w rodzinie. Wprowadzenie do kryteriów uprawniających do świadczeń pomocy społecznej takich zmian w konsekwencji skutkowałoby narażeniem samotnych osób o niskich dochodach na ograniczenie dostępu do świadczeń pomocy społecznej i zwiększenie ryzyka wykluczenia społecznego.

Odpowiadając na postulat wprowadzenia „zasiłku wyrównującego 700 zł” wskazać należy, że na gruncie przepisów ustawy o pomocy społecznej funkcjonują świadczenia pieniężne i różne inne formy pomocy skierowane do osób wymagających wsparcia. Jednym z takich świadczeń jest zasiłek stały, który przysługuje m.in. pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej.

W tym miejscu należy zauważyć, że zgodnie z ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw, która wprowadziła m.in. zmiany w wysokości zasiłku stałego (zmiana art. 37 ust. 2 i 3 ustawy o pomocy społecznej), w przypadku osoby samotnie gospodarującej zasiłek stały ustala się w wysokości różnicy między kwotą stanowiącą 130% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 1000 zł miesięcznie. Jeśli chodzi o osobę w rodzinie, kwotę zasiłku stałego ustala się w wysokości różnicy między

kwotą 130% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie. W wyniku wprowadzenia powyższych zmian w przypadku osób samotnie gospodarujących maksymalna kwota zasiłku stałego ulegnie zwiększeniu do kwoty 1000 zł (obecnie wynosi ona 719 zł), a w przypadku osoby w rodzinie do kwoty 780 zł (obecnie 600 zł). Dodatkowo kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 100 zł. Powyższe zmiany wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.

Wśród wymienionych w przepisach ustawy o pomocy społecznej świadczeń pieniężnych znajduje się także zasiłek okresowy, który przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień z innych systemów zabezpieczenia społecznego oraz zasiłek celowy, który może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału.

O powyższe świadczenia mogą ubiegać się osoby spełniające określone w ustawie warunki, jednym z których jest posiadanie dochodu niższego od odpowiedniego kryterium dochodowego.

Dodatkowo nadmienić należy, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom i rodzinom, których dochody przekraczają ustawowe kryteria, można przyznać pomoc finansową w formie bezzwrotnego specjalnego zasiłku celowego lub innych świadczeń na zasadach zwrotnych.

Ponadto zauważyć należy, że do zadań pomocy społecznej należy nie tylko udzielanie przewidzianych ustawą świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Istotną formą wsparcia jest również praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności funkcjonowania w społeczeństwie przez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Mając na uwadze powyższe uprzejmie informuję, że tut. Departament nie planuje zmian w ustawie o pomocy społecznej w kierunku postulowanym w treści petycji.

Odnosząc się natomiast do postulatów zróżnicowania świadczenia wychowawczego uprzejmie informuję, że w tut. Ministerstwie nie są prowadzone prace nad zmianami warunków przyznawania świadczenia wychowawczego.

Jednocześnie informuję, iż wychodząc naprzeciw postulatom środowisk skupiających osoby z niepełnosprawnościami, na mocy uchwalonej przez Sejm w dniu 7 lipca 2023 r. ustawy o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1429), zostały wprowadzone nowe rozwiązania mające na celu poprawę sytuacji osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, które zaczną obowiązywać od 1 stycznia 2024 r.

W świetle wprowadzonych ww. ustawą o świadczeniu wspierającym nowych rozwiązań, osoby z niepełnosprawnościami będą mogły ubiegać się od 1 stycznia 2024 r. w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych o nowe świadczenie wspierające, kierowane bezpośrednio do osoby z niepełnosprawnością w wieku od ukończenia 18-go roku życia. Takie rozwiązanie ukierunkowane będzie na upodmiotowienie osoby z niepełnosprawnościami, tak aby dorosła już osoba niepełnosprawna mogła decydować jak wykorzystywane ma być otrzymywane wsparcie, np. na pokrycie wydatków związanych z opieką sprawowaną przez jej opiekuna.

Zgodnie z założeniami ww. ustawy świadczenie wspierające będzie przysługiwało bez względu na dochody osiągane przez osobę z niepełnosprawnościami lub członków jej rodziny (brak kryterium dochodowego), będzie wolne od egzekucji i niezależnie od innych form wsparcia otrzymywanych przez osoby niepełnosprawne jak również przez ich opiekunów.

Aby uzyskać świadczenie wspierające, osoba z niepełnosprawnością będzie musiała uzyskać w wojewódzkim zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności (wojewoda) decyzję

ustalającą odpowiedni poziom potrzeby wsparcia, wydaną w ramach zmodyfikowanego systemu orzecznictwa o niepełnosprawności (na poziomie od 70 pkt do 100 pkt).

Wnioski o ww. decyzje będzie można składać w wojewódzkim zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności (województwo) począwszy od 1 stycznia 2024 r.

Przy ustalaniu potrzeby wsparcia pod uwagę będzie brana m. in. zdolność osoby niepełnosprawnej do samodzielnego wykonywania określonych czynności lub zadań związanych z codziennym funkcjonowaniem. Istotne jest też, że prawo do złożenia wniosku o ustalenie osobie niepełnosprawnej poziomu potrzeby wsparcia będzie niezależne od daty powstania niepełnosprawności czy rodzaju posiadanego przez te osoby stopnia niepełnosprawności.

Wysokość świadczenia wspierającego będzie powiązana z wysokością renty socjalnej i będzie wynosić od 40% do 220% renty socjalnej – w zależności od poziomu potrzeby wsparcia, czyli ilości przyznanych punktów. Wraz z coroczną waloryzacją renty socjalnej, corocznej waloryzacji będzie podlegała także wysokość świadczenia wspierającego.

Świadczenie wspierające będzie wprowadzane w trzech etapach począwszy od 1 stycznia 2024 r., a skończywszy na finalnym wdrożeniu całości zmian, które nastąpi 1 stycznia 2026 r.

Harmonogram wprowadzenia świadczenia wspierającego:

- I etap – od 1 stycznia 2024 r. – świadczenie wspierające dostępne dla osób z niepełnosprawnościami z najwyższymi poziomami potrzeby wsparcia, tj. od 87 do 100 pkt,
- II etap – od 1 stycznia 2025 r. – świadczenie wspierające będzie dostępne także dla osób z niepełnosprawnościami z kolejnymi poziomami potrzeby wsparcia, tj. od 78 do 86 pkt,
- III – ostatni etap – od 1 stycznia 2026 r. – świadczenie wspierające będzie dostępne także dla osób z niepełnosprawnościami z pozostałymi uprawniającymi poziomami potrzeby wsparcia, tj. od 70 do 77 pkt.

Należy jednak wskazać, że w przypadku osób z niepełnosprawnościami, na które ich opiekunowie, po 31 grudnia 2023 r. będą pobierać dotychczasowe świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna lub świadczenie pielęgnacyjne na nowych zasadach – uzyskanie przez te osoby z niepełnosprawnościami co najmniej 70 pkt w decyzji o poziomie potrzeby wsparcia, już od 1 stycznia 2024 r. będzie je uprawniać do otrzymywania świadczenia wspierającego w odpowiedniej wysokości. Wówczas, gdy taka osoba uzyska prawo do swojego świadczenia wspierającego, ww. świadczenia opiekuńcze nie będą już na nią przysługiwać.

Dodatkowo ww. ustawa o świadczeniu wspierającym przewiduje, że za opiekuna, który nie podejmuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej ze względu na potrzebę udzielenia wsparcia osobie uprawnionej do świadczenia wspierającego, wspólnie z nią zamieszkującego i gospodarującego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, za okres sprawowania opieki, będzie opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego, na zasadach określonych w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Realizacją zadań związanych z przyjmowaniem i rozpatrywaniem wniosków oraz ustalaniem prawa do świadczenia wspierającego od dnia 1 stycznia 2024 r. zajmował się będzie Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Wniosek opiekuna o ww. składki również będzie rozpatrywał, od 1 stycznia 2024 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Bogumiła Dertkowska
Zastępca Dyrektora
Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/